

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНАНОЇ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ ВИКЛИКІВ

Коценко М.С., доктор філософії, доцентка
Поліський національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9770-1510>

Анотація: Світове сільське господарство впродовж останніх років активно шукає нові шляхи розвитку з метою забезпечення принципів сталого розвитку, ключовими цілями якого є продовольче забезпечення населення та збереження довкілля для майбутніх поколінь. Органічне землеробство та органічна продукція виступають одним із важливих інструментів досягнення цих цілей, що зумовлює актуальність підвищення конкурентоспроможності вітчизняної органічної продукції на міжнародному ринку. У роботі уточнено сутність поняття органічної продукції та визначено її роль у забезпеченні продовольчої безпеки й реалізації цілей сталого розвитку. Проаналізовано сучасний стан торгівлі органічною продукцією в Україні та структуру її експорту. Встановлено, що, попри військові дії, українська органічна продукція залишається активним учасником міжнародної торгівлі. Також визначено ключові чинники забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної органічної продукції в умовах глобальних викликів.

Ключові слова: продовольча безпека, органічна продукція, конкурентоспроможність, ринок, торгівля.

В умовах глобальних трансформаційних процесів, які відбуваються протягом останніх років питання забезпечення екологічної безпеки та збереження ресурсів для майбутніх поколінь стоїть дедалі гостріше, оскільки інтенсивне господарство призвело не лише до забруднення екосистеми а і до зниження якості продуктів продовольства. Саме тому органічне виробництво слід розглядати не тільки, як модель ведення сільського господарства але і як комплексна соціально-економічна та екологічна концепція, що спрямована на забезпечення сталого розвитку та підвищення якості життя населення.

Органічна продукція це продукція, яка вироблена відповідно до встановлених стандартів органічного виробництва, що передбачають повну відмову від використання в процесі виробництва синтетичних мінеральних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів, антибіотиків та стимуляторів росту [1]. Варто зазначити, що ключовим принципом органічного виробництва є гармонійна взаємодія людини, природи та виробництва яка реалізується через впровадження екологічно безпечних технологій, збереження біорізноманіття видів та підтримання родючості та відновлювальності ґрунтів.

Органічне землеробство у сучасному світовому господарстві слід розглядати як інституціалізовану форму агроекологічного виробництва, що

імплементує принципи сталого розвитку та соціальної відповідальності. Його функціонування відображає концепцію багатовимірної сталості, охоплюючи декарбонізацію аграрного сектору, відновлення природного капіталу та забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобальних трансформацій. Водночас органічне виробництво корелює з ключовими Цілями сталого розвитку, зокрема Ціллю 2 «Подолання голоду», що реалізується через формування стійких продовольчих систем та відтворення родючості ґрунтів; Ціллю 3 «Міцне здоров'я і благополуччя», яка досягається шляхом мінімізації хімічного навантаження та підвищення безпечності харчової продукції; Ціллю 12 «Відповідальне споживання та виробництво», що передбачає раціоналізацію використання ресурсів і впровадження екологічно орієнтованих моделей виробництва; Ціллю 13 «Боротьба зі зміною клімату», реалізація якої забезпечується через декарбонізацію аграрного виробництва та підвищення секвестраційної здатності ґрунтів; Ціллю 15 «Захист та відновлення екосистем суші», що досягається шляхом збереження біорізноманіття та підтримання екосистемних функцій [2]. Узагальнюючи, органічне землеробство слід розглядати як інтегровану агроекологічну модель, що забезпечує мультиплікативний ефект у досягненні цілей сталого розвитку, поєднуючи інструменти екологізації виробництва, економічної раціональності та соціальної орієнтації.

Сучасний розвиток торгівлі органічною продукцією в Україні характеризується стійкою експортною орієнтацією та поступовим відновленням внутрішнього ринку. За даними Organic Info у 2024 р. обсяг експорту органічної продукції з України становив 243 тис. тонн на суму 141 млн дол. США, при цьому постачання здійснювалися до понад 30 країн світу [2]. У структурі експорту домінують зернові та олійні культури, зокрема соя 63,5 тис. т, кукурудза 61,7 тис. т. та пшениця 28,9 тис. т. Географічна структура експорту свідчить про чітку орієнтацію на європейський ринок, зокрема 93% органічної продукції експортується до Європи, а саме 84% до країн ЄС [5]. Найбільшими імпортерами української органічної продукції є Нідерланди і складає 31%, Німеччина - 25%, Австрія - 12%, Швейцарія та Італія. При цьому Україна входить до топ-3 постачальників органічної продукції до ЄС, забезпечуючи близько 8% імпорту [5].

Внутрішній ринок органічної продукції значно поступається експортному за масштабами, це зумовлено вищою ціною на органічні товари та низькою купівельною спроможністю населення. Однак, варто зазначити що попри активні бойові дії на території України та військову агресію росії, вітчизняні виробники змогли не лише втримати ринкові позиції, а й поступово розширювати географію збуту продукції.

Конкурентоспроможність органічного виробництва в сучасних умовах набуває стратегічного значення, оскільки визначає здатність аграрного сектору ефективно функціонувати в умовах глобалізації ринків, посилення екологічних вимог та зростання попиту на безпечну продукцію. Високий рівень конкурентоспроможності забезпечує виробникам можливість інтеграції у міжнародні ланцюги доданої вартості, розширення експортного потенціалу та

отримання цінових премій за екологічну якість продукції. Водночас вона виступає чинником інноваційного розвитку, стимулюючи впровадження ресурсоефективних технологій, підвищення якості продукції та відповідність міжнародним стандартам сертифікації. Таким чином, конкурентоспроможність органічного виробництва є ключовою передумовою його сталого розвитку, економічної ефективності та довгострокового закріплення на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Водночас розвиток органічного сектору супроводжується низкою викликів, серед яких варто виокремити високі витрати на сертифікацію, тривалий перехідний період до органічного виробництва, недостатній рівень державної підтримки, а також обмежену поінформованість споживачів. Незважаючи на це, попит на органічну продукцію демонструє стійку тенденцію до зростання, що зумовлює необхідність поглибленого наукового дослідження даного сегмента ринку, визначення його перспектив розвитку та формування ефективних механізмів стимулювання.

Таким чином, торгівля органічною продукцією в Україні характеризується високою експортною активністю, орієнтацією на ринки ЄС, домінуванням сировинної продукції та недостатнім розвитком внутрішнього споживання. Подальший розвиток галузі потребує диверсифікації товарної структури, нарощування переробки та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 06.06.2019 р. № 2740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>. (дата звернення: 26.03.2026).
2. Дослідний інститут органічного сільського господарства: URL <https://www.fibl.org/en>.
3. Федерація органічного руху України. URL: <https://organic.com.ua>. (дата звернення: 20.03.2026).
4. Офіційний сайт: Органік стандарт <https://organicstandard.ua>.
5. Офійний сайт: ОрганікІнфо: <https://organicinfo.ua>.

Abstract: In recent years, world agriculture has been actively searching for new ways of development in order to ensure the principles of sustainable development, the key goals of which are food security for the population and environmental preservation for future generations. Organic farming and organic products are one of the important tools for achieving these goals, which determines the relevance of increasing the competitiveness of domestic organic products on the international market. The paper clarifies the essence of the concept of organic products and determines its role in ensuring food security and implementing sustainable development goals. The current state of trade in organic products in Ukraine and the structure of its exports are analyzed. It is established that, despite military actions, Ukrainian organic products remain an active participant in international trade. The key factors for ensuring the competitiveness of domestic organic products in the face of global challenges are also identified.

Keywords: food security, organic products, competitiveness, market, trade.